

Moje videnje razvoja čebelarstva v 30 letih samostojne Slovenije

Franc Šivic

franci.sivic@gmail.com

V letošnjem juniju je minilo 64 let, ko sem kot 17-letni dijak postal čebelar in se kmalu za tem vpisal tudi v ljubljansko čebelarsko društvo. Od tedaj sem povezan z dogajanjem v slovenskem čebelarstvu. Iz obdobja zadnjih treh desetletij, od osamosvojitve Slovenije dalje, podrobneje predstavljam tista dogajanja, pri katerih sem tudi sam sodeloval, ter naštevam preostala, ko nisem bil več podpredsednik ČZS. Vsakršen opis dogajanja v času je seveda subjektiven, zato bi bil za celovitejši oris obdobja potreben poglobljen pristop več avtorjev.

Foto: Arhiv ČZS

Na kongresu Apimondie v Pekingu, 1993, so enotno podprli vstop Zveze čebelarskih društev Slovenije v Apimondio. Na sliki sta med drugimi dr. Janez Poklukar in Marjan Skok (z leve proti desni)

Prehodno obdobje preнове čebelarstva

Začel bom z letom 1991. Tedaj je bil na čelu Zveze čebelarskih društev Slovenije **Marjan Skok** iz Zagorja. Spominjam se ga kot umirjenega in osebno skromnega človeka, vedno pripravljenega pomagati, če je le bilo v njegovi moči. Krmilo zveze je prevzel že leta 1989 v zelo napetem političnem ozračju tedanje skupne države Jugoslavije, ko je vladala največja inflacija po drugi svetovni vojni. Svoje delo je opravljal brezplačno, saj je bila zveza tedaj skoraj brez dohodkov. Edini finančni vir je bila članarina, ta pa je šla za plači urednika *Slovenskega čebelarja* ter tajnika zveze.

Zaradi nastanka novih držav na Balkanu slovenski čebelarji niso mogli več prevažati svojih čebel na nekdanja pasišča izven Slovenije, sprostil pa se je tudi uvoz poceni medu iz azijskih držav. Kljub temu je predsedniku Skoku uspelo narediti v naslednjih letih nekaj dobrih potez. Ker Medex iz Ljubljane in Hmezad iz Žalca zaradi spremenjenih razmer na območju nekdanje Jugoslavije nista več odkupovala medu slovenskih čebelarjev, je **začela zveza pobudo prodaje medu na domu**. V ta namen je organizirala izobraževalne tečaje, *Slovenski čebelar* je redno objavljala članke o boljšem trženju, ki so jih pisali avtorji na podlagi svojih izkušenj, trženje čebeljih pridelkov pa je bila tudi osrednja tema vsakoletnega čebelarskega posveta na osnovni šoli v Polju pri Ljubljani. **Za boljše trženje je zveza na pobudo Milana Megliča uvedla**

posebno nalepko za kakovost medu in jo imenovala Slovenska kolektivna zaščitna znamka medu.

V letu 1992 je slovenska vlada odobrila **financiranje sedmih veterinarjev specialistov, zadolženih samo za zdravstveno varstvo čebel**, ki v nekoliko spremenjeni obliki deluje še danes. Leto kasneje je tedanji kmetijski minister dr. Osterc dal še zeleno luč za **ustanovitev Opazovalnonapovedovalne službe medenja**. Njeno vodenje je prevzel **Pavle Zdešar**, po številu čebeljih družin eden največjih slovenskih čebelarjev, ki je imel tedaj že celo svojo lastno dobro organizirano opazovalno službo medenja. V letu 1993 je potekal na Kitajskem svetovni čebelarski kongres pod okriljem Apimondie. Ob finančni podpori kmetijskega ministrstva ter ministrstva za znanost in tehnologijo so se ga udeležili predsednik zveze Marjan Skok, urednik *Slovenskega čebelarja* Janez Mihelič ter mladi znanstvenik **dr. Janez Poklukar**. **Slovenija je tisto leto postala polnopravna članica Apimondie.**

Apimondia v Lozani je bila leta 1995 nekakšna prelomnica v delovanju Čebelarske zveze Slovenije. Tam smo se svetu prvič predstavili z bogato opremljenim razstavnim prostorom in številno delegacijo. Na razstavi so sodelovali naši vzrejevalci matic, izdelovalci panjev in druge čebelarske opreme, čebelarstvo Božnar, podjetje Medex, in še bi lahko našteval, od vlade pa je bila prisotna Alenka Urbančič, takratna sekretarka ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Na našem razstavnem prostoru se je vse dni trlo

Brdo pri Lukovici leta 2000. Začela se je vnovična graditev Čebelarskega centra Slovenije.

obiskovalcev z vsega sveta in pogosto smo bili deležni pohvale, med drugim tudi, da je **naš razstavni prostor najlepši in najzanimivejši**. V tisti evforiji smo vodstvu Apimondie predali pisni predlog za organizacijo svetovnega čebelarskega kongresa leta 2003 v Ljubljani. Ideja, da ta projekt izpelje Čebelarska zveza Slovenije, se je porodila vodji naše opazovalne in napovedovalne službe za gozdno medenje Pavletu Zdešarju, po predhodnem posvetu z ministrom za kmetijstvo **dr. Jožetom Ostercem**, ki je obljubil vso moralno pomoč. Ko danes gledam na te oddaljene dogodke v Lozani, kar ne morem verjeti, kako smo mogli biti tako hrabri, da ne rečem česa drugega, saj je imela Čebelarska zveza Slovenije takrat komaj dovolj sredstev za lastno preživetje.

Kongres Apimondie v Sloveniji in Čebelarski center Slovenije

Naslednje leto je Marjan Skok, dotedanji predsednik Čebelarske zveze Slovenije (sprememba imena se je zgodila na občnem zboru leta 1996), končal svoj mandat. Za novega predsednika so čebelarji na svojem občnem zboru izvolili politika **Lojzeta Peterleta**. Po prepričanju volivcev je naša organizacija v novonastalem položaju potrebovala vodstvo z mednarodnimi izkušnjami na področju čebelarstva in političnimi povezavami doma ter v svetu. Povezave je novi predsednik vsekakor imel, in to nam je pri pripravah ter izvedbi velikega mednarodnega dogodka v Ljubljani še kako prav prišlo.

Apimondia je bila ustanovljena leta 1897 v Belgiji. Zato je bilo seveda prav, da se stoletnica rojstva tako pomembne organizacije počasti v državi, v kateri je bila rojena. Za kraj dogodka so belgijski čebelarji izbrali drugo največje mesto v državi – Antwerpen. Mi smo med tem izvedeli, da sta se za organizacijo svetovnega čebelarskega kongresa Apimondia 2003

poleg Slovenije prijavi tudi Italija in Španija, torej dve evropski čebelarski velesili, s katerima smo morali tekmovati. Zavedal sem se, da to ne bo lahko, toda kjer je volja, je tudi pot. V Belgiji smo predstavili slovensko kandidacijo predsednik Lojze Peterle, predstavnic Cankarjevega doma Maša Martinčič in jaz. Bili smo boljši od konkurence in zmagali.

Po vrnitvi iz Belgije smo v Čebelarski zvezi Slovenije sklenili, da bomo sestavili odbor, ki bo prevzel operativne naloge za organizacijo velikega dogodka. Ker je bil naš predsednik Lojze Peterle zaradi svoje politične dejavnosti pogosto odsoten, sem jaz prevzel vodenje priprav na kongres, ob pomembnih dogodkih pa je Čebelarsko zvezo Slovenije uradno zastopal Lojze Peterle. Sestavili smo skupino z 12 člani in jo poimenovali Slovenski organizacijski odbor. Vsak član je prevzel eno od področij, ki po tradiciji spadajo v okvir delovanja čebelarskih kongresov Apimondie. Ker smo se zavedali, da naša osrednja čebelarska organizacija nima denarja za plačevanje stroškov v času priprav na kongres, smo se dogovorili, da bomo vse delo opravili prostovoljno in zastonj.

Leta 2000 je bil Lojze Peterle ponovno izvoljen za predsednika Čebelarske zveze Slovenije, za podpredsednike pa smo bili določeni **Avgust Gril, Vlado Pušnik** in jaz. **Tedaj je dokončno padla odločitev, da se zgradba Čebelarskega izobraževalnega centra na Lukovici ne proda, ampak se takoj začne obnova že zelo dotrajanega objekta, ki mora biti končana še pred začetkom svetovnega kongresa Apimondie 2003 v Ljubljani.** S skrajnimi napor in požrtvovalnim delom obeh podpredsednikov ter ob sodelovanju velikega števila slovenskih čebelarjev je to uspelo. Prepričan sem, da se le malo čebelarskih organizacij po svetu lahko pohvali s tako lepim domom, kot je naš.

V letu 2001 je odstopil s tajniškega mesta ČZS dolgoletni tajnik Milan Runtas. Kadrovska komisija, ki sem jo vodil, se je odločila za **Antona Tomca**. Že kmalu smo ugotovili, da smo izbrali pravega človeka za tajniško mesto in da si boljšega ne bi mogli najti.

Odprtje Čebelarskega centra Slovenije 26. maja 2002. V kasnejših letih je bil center še obogaten s Čebelarsko knjižnico Janeza Goličnika, čebelarsko učno potjo, laboratorijem za interno kontrolo ter galerijo Sivka

Lojze Peterle, predsednik ČZS, je odprl kongres Apimondie v Sloveniji, 24. avgusta 2003. Takrat je prvič zazvenela Čebelarška pesem – himna slovenskih čebelarjev (besedilo Franc Šivic, glasba in aranžma Slavko Avsenik in Slavko Avsenik mlajši).

V letu 2003 je vse druge dogodke zasenčila izvedba svetovnega čebelarškega kongresa pod okriljem **Apimondie v Ljubljani**. O tem, kako je kongres potekal in kaj vse se je na njem dogajalo, sem obširno pisal v svoji knjigi *Moje življenje s čebelami*. Zato bi na tem mestu navedel samo besede Pavla Zdešarja iz njegovega članka, objavljenega v *Slovenskem čebelarju* decembra leta 2003:

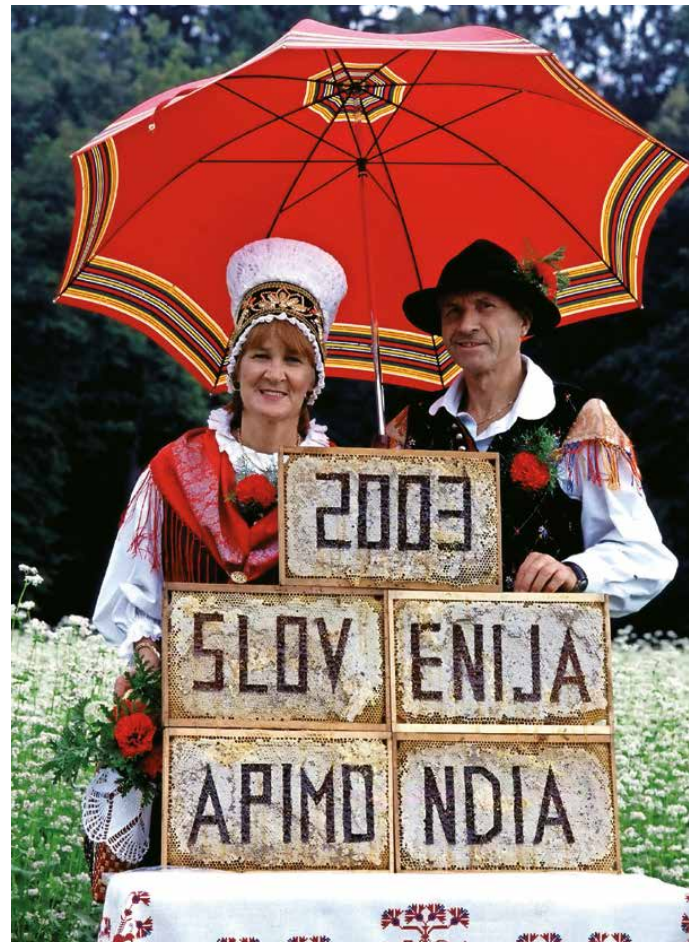
Apimondia 2003 bo slovenskim čebelarjem še dolgo ostala v spominu kot nepozaben dogodek. Prvič po Antonu Janši smo se Evropi in svetu predstavili kot narod čebelarjev. Majhen narod v lepi deželi, v kateri je čebela posebej čislana domača žival in je v tisočletnem druženju s človekom zaznamovala njegov značaj, kulturo in celo nekaj značilnosti naroda kot celote. Ta veličastna prireditev je bila vrhunec uspešne prenove našega čebelarstva v samostojni državi. Čebelarški svet, ki nas je obiskal, je bil prijetno presenečen. Številni, ki nas do tedaj niso dovolj poznali in so Slovenijo pred odhodom na kongres komaj našli na zemljevidu, so osupnili od presenečenja ter nam izkazali spoštovanje.

Z novo samozavestjo na poti v svetovni vrh

Kongres Apimondie in novi Čebelarški center Slovenije, kamor se je preselil sedež ČZS, sta bila dosežka, ki sta dala slovenskim čebelarjem nov polet in voljo, da po končanem obdobju prenove čebelarstva stopijo na pot hitrega razvoja. Ta samozavest se je izrazila tudi s pomočjo edinstvene čebelarške svečane obleke, ki jo je leta 2002 javnosti predstavil oblikovalec Janez Levstik. Optimizem se je izrazil tudi v pobudi Pavla Zdešarja za praznovanje dneva čebelarjev oz. čebelarškega praznika na 20. maj – rojstni dan Antona Janše. Prvega smo praznovali leta 2003 v Breznici na Gorenjskem. Od leta 2003 je poklic čebelarja priznan z nacionalno poklicno kvalifikacijo čebelar/čebelarka. Navsezadnje pa so se na prehodu v novo tisočletje začela usposabljanja čebelarških mojstrov, med štajerskimi čebelarji pa se je znova obudila izdelava medenih pijač.

Leto 2004 je ČZS prvič pridobila status priznane rejske organizacije za kranjsko čebelo in sprejela rejski program za kranjsko čebelo. V Sloveniji se je zaradi vstopa v EU in izvajanja ukrepov kmetijske politike začel popis in označevanje čebeljakov z rumenimi tablicami ter vzpostavitev centralnega registra čebeljakov v katerega čebelarji letno sporočajo stalež družin. ČZS je sprejela tudi Program razvoja čebelarstva v Sloveniji v letih 2005–2007, ki ga je na podlagi smernic EU pripravil dr. Poklukar. **Leta 2005 smo kot članica EU začeli izvajati Program ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji**, sprejet pa je bil sklep o ustanovitvi Šole čebelarjenja Antona Janše.

Tri leta po končanem svetovnem kongresu v Ljubljani je zaradi novih dolžnosti na področju politike odstopil predsednik ČZS Lojze Peterle, **leta 2007 pa je postal novi predsednik naše osrednje čebelarške organizacije njen dotedanji podpredsednik Boštjan Noč**. S svojo mladostno zagnanostjo je prinesel vanjo svež veter, poln novih idej. Že kot podpredsednik (2004–2007) je navezal odlične stike z ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in uspelo mu je pridobiti finančna sredstva za izvedbo najrazličnejših projektov, pomembnih za delovanje naše organizacije. Ko so me pred nekaj leti v Italiji spraševali, kdo v Sloveniji je najbolj zaslužen za napredek našega čebelarstva, sem odgovoril, da je

Silvana in Franc Šivic na fotografiji, ki je obkrožila svet in privabila čebelarje iz celega v Slovenijo.

Sprevod praporščakov na 8. čebelarstem prazniku v Velenju, 22. maja 2010

to prav gotovo naš predsednik Boštjan Noč. Sledilo je povabilo naše delegacije v italijansko obmejno mesto Čedad, in tam so mu slovesno podelili častni naziv »vitez čebelje matice«. Naj povem, da ta naziv podelijo Italijani samo najzaslužnejšim ljudem s področja italijanskega čebelarstva, tisto leto pa so naredili izjemo in ga prvič podelili tudi zaslužnemu Slovencu.

Nov razvojni zagon je pomenila tudi ustanovitev Čebelarstvene svetovalne službe za pokrivanje specialističnih področij varne hrane, ekonomike in tehnologije. Med cilji službe sta tudi ozaveščanje in obveščanje širše javnosti ter porabnikov o pomembnosti in vlogi čebelarstva in čebel. Sprva je od 1. junija 2005 do 31. marca 2007 delovala na podlagi letnih uredb o izvajanju programa na področju čebelarstva. Po izteku triletnega obdobja je vlada izdala Uredbo o Javni svetovalni službi v čebelarstvu (JSSČ). Na javnem razpisu za izbiro koncesionarja za obdobje 2008–2014 je uspešno kandidirala ČZS. Poleg svetovalcev specialistov čebelarjem svetujejo tudi terenski svetovalci.

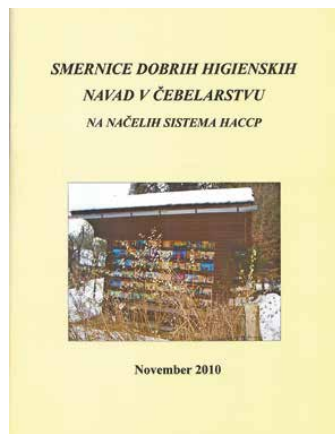
Promocijske dejavnosti JSSČ so prispevale k temu, da se občutno povečali prodaja in uporaba čebeljih pridelkov. Zelo veliko je k temu pripomogla dobrodelno-izobraževalna

akcija »Za zajtrk med slovenskih čebelarjev v vseh slovenskih vrtcih« oz. Medeni zajtrk, ki je prvič potekala leta 2007 in je kasneje prerasla v Tradicionalni slovenski zajtrk. Slovenski čebelarji pa se javnosti predstavljajo tudi na dnevu odprtih vrat čebelarstvenih društev. Promocija čebeljih pridelkov pa ne bi bila možna na takšen način in v tolikšnem obsegu, če ne bi ponujali čebelarji kakovostnih čebeljih pridelkov. Kakovost se je v tem času znatno dvignila, še zlasti medu, k temu pa je bistveno prispevala potrditev Smernic dobrih higienskih navad v čebelarstvu po načelih sistema HACCP leta 2006, pa tudi številna ocenjevanja medu, ki so potekala na več krajih v Sloveniji ter izšolani preskuševalci medu. Delovanje JSSČ je omogočilo razmah čebelarstvenih krožkov na osnovnih in srednjih šolah. V zadnjih nekaj letih je v več kot 180 čebelarstvenih krožkih vključenih več kot 2000 otrok. Zelo pomembno je, da so se s pozitivno promocijo čebelarstva in z vsemi našimi dejavnostmi (npr. začetniškimi tečajji) pridobili mladi čebelarji, in s tem se je znižala povprečna starost čebelarjev s 66 let na manj kot 60 let.

V prvih letih predsedovanja Boštjana Noča in vse do danes je sledilo mnogo premikov in dosežkov: uvedba enotnega kozarca za med slovenskega porekla, uvedba enotnega programa zatiranja varoj, sofinanciranje čebelarstvene opreme, izvajanje interne kontrole medu, promocija sajenja medovitih rastlin, izdajanje strokovne literature, kot so 1. in 2. del učbenika Slovensko čebelarstvo v tretje tisočletje, knjižici o medu in cvetnem prahu, knjiga *Slovenski čebelnjak*, *Čebelarstveni terminološki slovar*, knjižici o propolisu ter o pridelavi in predelavi voska, knjiga *Varoja, čebela, čebelar*, in ureditev Čebelarstvene knjižnice Janeza Goličnika. Njeno odprtje je sovpadlo s praznovanjem 110-letnice nepretrganega izhajanja revije *Slovenski čebelar*. Uredila se je davčna zakonodaja, vzpostavljeni so bili Register čebelnjakov, pašni redi in pašni kataster. Eden pomembnejših mednarodnih dosežkov Slovenije pomeni pridobitev na ravni EU zaščitene geografske označbe za slovenski med, kar je velika zasluga pobudnika in skozi vse korake gonilne sile **Milana Megliča**. **Sočasno z, k napredku naravnanim, delovanjem ČZS, so k**

Priročnik dobre čebelarstvene prakse 2020

Brošura Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu po načelih sistema HACCP prvič izšla 2006.

Sodelavci Čebelarstvene zveze Slovenije, Javne svetovalne službe v čebelarstvu na čebelarstveni razstavi v Državnem zboru Republike Slovenije

Foto: Marko Borko

Slovenski med z zaščiteno geografsko označbo 2013

razvoju čebelarstva prispevala tudi čebelarstva društva in regijske zveze, pri čemer nekatere še prav posebej izstopajo.

Več pozornosti se je začelo posvečati čebelarstvu in apiterapiji. Čebelarstvo pri nas se je razmahnil predvsem leta 2003, ko smo organizirali svetovni čebelarški kongres Apimondia. Nadaljeval pa z organizacijo dneva čebelarstva, certificiranjem čebelarstva in usposabljanjem čebelarstva turističnih vodnikov. Praznovati smo začeli tudi dan apiterapije, in sicer 30. marca, na rojstni dan Filipa Terča, začetnika sodobne apiterapije. Leta 2010 smo organizirali 3. mednarodni forum Apimondie o apiterapiji in 2. mednarodni forum o kakovosti čebeljih pridelkov, letos pa dočakali poklicno kvalifikacijo apiterapevt/apiterapevtka.

ČZS je izvajala kampanjo »Ohranimo čebele« in ustanovila Sklad za ohranitev kranjske čebele. K ohranitvi čebel je precej pomagal preroški pogum takratnega kmetijskega ministra **mag. Dejana Židana**, ki je leta 2011 prepovedal uporabo neonicotinoidov, ki so povzročali zastrupitve čebel. Ta vizionarska odločitev je leta 2020 obveljala na ravni celotne EU. Leta 2010 smo dočakali tudi poklicni standard in izpitni katalog za pridobitev poklica čebelarški mojster/mojstrica. Do leta 2012 so bili na tej podlagi spet izobraženi in potrjeni novi čebelarški mojstri. Po drugi strani pa smo za najmlajše leta 2011 posodobili učbenik *Čebela se predstavi*. Posodobitev je kasneje doživel tudi *Slovenski čebelar* s spremembo formata v A4 in

Preskuševalci medu na Mednarodnem ocenjevanju medu leta 2010 v okviru 3. mednarodnega foruma Apimedicine in 2. mednarodnega foruma Apiquality

Foto: Arhiv ČZS

nato še z opustitvijo plastičnega foliranja. Prav tako je bila posodobljena spletna stran ČZS, začela pa je delovati tudi na spletu s svojim Facebook profilom in YouTube kanalom. Del usposabljanja čebelarjev se je preselil na splet z e-šolo, eČebelarjem, interaktivnim svetovalcem oz. v virtualni svet s 3D-simulacijami. Prav posebej inovativen pa je promocijsko-izobraževalni prevoznik paviljon Medena zgodba, ki od letos kroži po Sloveniji.

Svet čebel pa smo v tem času želeli približati tudi osebam z motnjo v duševnem razvoju, npr. z izdajo učbenika in delovnega zvezka *Čebela se predstavi*, prirejenih v lahko berljiv jezik. Z željo spodbuditi k čebelarjenju invalidne osebe je bil postavljen poseben čebeljak, prirejen za osebe na invalidskih vozičkih, izveden je bil seminar ter izdan *Čebelarški priročnik za invalide* (2018). V zadnjem času je ČZS izdala naslednje pomembnejše naslove: *Čebelarški priročnik*

Dr. Peter Kozmus (četrti z leve) je postal podpredsednik Apimondie leta 2017 v Carigradu, na sliki s predstavniki Slovenije pred paviljonom Čebelji svet.

Foto: Vlado Augustin

S pravim ciljem in vztrajno voljo se najde pot do na začetku na videz nedosegljivega cilja – svetovnega dneva čebel.

Praznovanje prvega svetovnega dne čebel, 20. maja 2018, v Breznici pri Žirovnici

za začetnike, Čebelje paše v Sloveniji, Veliki ljudje slovenskega čebelarstva, Monografija o organiziranem slovenskem čebelarstvu, Priročnik dobre čebelarke prakse.

Posebno točko poti v svetovni čebelarški vrh predstavlja leto 2014, ko se je na pobudo predsednika Boštjana Noča začelo gibanje za razglasitev svetovnega dneva čebel. Konec leta 2017 smo, po komaj treh letih, dočakali razglasitev svetovnega dneva čebel na rojstni dan slovenskega čebelarja Antona Janše. Leta 2017 se je zgodil še en zgodovinski vrhunec, za podpredsednika Apimondie je bil, na kongresu v Carigradu, izvoljen **dr. Peter Kozmus**. To je najvišji položaj v čebelarstvu, ki ga je do sedaj zasedal kateri koli Slovenec. Dr. Kozmus je po smrti predsednika Apimondie Philipa McCaba konec leta 2018 začasnó opravljal dolžnosti predsednika Apimondie ter predsedoval 46. kongresu Apimondie v Montrealu, kjer je bil izvoljen novi predsednik Jeff Pettis iz ZDA, dr. Kozmus pa ponovno za podpredsednika.

Svetovni dan čebel je spodbudil tudi prizadevanje za vzpostavitev mednarodne šole čebelarstva, ki je bila nato

ustanovljena leta 2018 kot Slovenska čebelarška akademija, prva usposabljanja pa je, po obdobju vzpostavljanja delovanja in priprave programov, začela izvajati letos. Boštjan Noč je dal tudi pobudo za podeljevanje nagrade »zlata čebela«, po vzoru Nobelove nagrade, za največje »čebelarške« dosežke v svetu. Republika Slovenija je pobudo podprla in letos na javnem natečaju izbrala zmagovalno ustvarjalno zasnovo nagrade zlata čebela.

20. maja 2018 smo v Breznici pri Žirovnici praznovali prvi svetovni dan čebel. Neposredno pred praznovanjem sta potekala še dva pomembna dogodka: svetovna čebelarška konferenca Globalni izzivi v čebelarstvu in svetovna ministrska konferenca o čebelah in oprashačevalcih.

Slovenske strokovne službe, ČZS, MKGP in druge državne službe so z navdušenjem in sodelovanjem, po vzoru čebel, dokazali, da če je ideja prava, če je cilj pravi, potem se najde tudi pot do na začetku na videz nedosegljivega cilja! Gibanje za razglasitev svetovnega dneva čebel je resnično združilo Slovence in povežalo svet! 🍯

Viri:

Noč, B. (2011): ČZS od 2007 naprej pod vodstvom predsednika Boštjana Noča. V: *Slovenski čebelar – Jubilejna številka ob 20. obletnici samostojnosti Republike Slovenije – domovine kranjske čebele*. Brdo pri Lukovici: Čebelarška zveza Slovenije, let. CXIV, str. 13–17.

Senič, L. (2011): Čebelarška svetovalna služba. V: *Slovenski čebelar – Jubilejna številka ob 20. obletnici samostojnosti Republike Slovenije – domovine kranjske čebele*. Brdo pri Lukovici: Čebelarška zveza Slovenije, let. CXIV, str. 45–47.

Tomec, A. (2011): Kronika tajništva Čebelarške zveze Slovenije 2001–2011. V: *Slovenski čebelar – Jubilejna številka ob 20. obletnici samostojnosti Republike Slovenije – domovine kranjske čebele*. Brdo pri Lukovici: Čebelarška zveza Slovenije, let. CXIV, str. 28–33.

Jubilejna številka Slovenskega čebelarja

Leta 2011 smo ob praznovanju 20-letnice Slovenije izdali jubilejno številko *Slovenskega čebelarja*, v kateri so različni avtorji v več člankih temeljito predstavili razvoj slovenskega čebelarstva v obdobju 1991–2011. Je pomemben zgodovinski dokument, zato vas vabimo k branju. Najdete jo na povezavi: <https://czs.si/Upload/files/Slovenski%20čebelar%20jubilejna%20številka.pdf>.